

Kontroll av växtskyddsmedel

Analyser 2021

Kemikalieinspektionen är en myndighet under regeringen. Vi arbetar i Sverige, inom EU och internationellt för att utveckla lagstiftning och andra styrmedel som främjar god hälsa och bättre miljö. Vi har tillsyn över reglerna för kemiska produkter, bekämpningsmedel och ämnen i varor och gör inspektioner. Vi ger också tillsynsvägledning till kommuner och länsstyrelser. Vi granskar och godkänner bekämpningsmedel innan de får användas. Vårt miljö kvalitetsmål är Giftfri miljö.

© Kemikalieinspektionen.

Artikelnummer: 511 442

Förord

Kemikalieinspektionen är den myndighet som ansvarar för att kontrollera att företag som tillverkar eller för in växtskyddsmedel till Sverige följer gällande lagstiftning. I den här rapporten sammanställer vi vår kontroll av växtskyddsmedel på den svenska marknaden. I rapporten redovisar vi analysresultat från kontroller som är genomförda 2021. Rapporten riktar sig framför allt till företag som säljer växtskyddsmedel, företag som använder växtskyddsmedel och myndigheter som arbetar med växtskyddsmedel. Eva Rackow och Catarina Björklund har varit projektledare för kontrollinsatsen.

Innehåll

Sammanfattning	4
Summary	5
1. Bakgrund.....	6
1.1 Olagliga växtskyddsmedel	7
1.2 Kontrollprogrammet för växtskyddsmedel	8
1.2.1 Samarbete	8
2. Så genomförs kontrollen	10
2.1 Urval.....	10
2.2 Insamling av prover	11
2.3 Analyser – tolkning av resultat	12
2.3.1 Toleransintervall	13
2.4 Märkning	14
2.5 Kommunikation med företagen.....	14
2.5.1 Kemikalieinspektionens åtgärder när brister upptäcks	14
3. Resultat från analyserna.....	15
4. Diskussion	15
5. Slutsats	17
6. Vad kan du som yrkesmässig användare göra?.....	17
Ordlista	19
Bilaga 1 – Växtskyddsmedel som analyserats 2021	21

Sammanfattning

Kemikalieinspektionen är den myndighet som ansvarar för att kontrollera att företag som tillverkar eller för in växtskyddsmedel till Sverige följer gällande lagstiftning. Ett krav i lagstiftningen är att växtskyddsmedel måste vara produktgodkända för att få säljas och användas. Kemikalieinspektionen är den myndighet som ansvarar för att besluta om produktgodkännande.

I vår kontroll samlar vi varje år in ett urval av växtskyddsmedel som finns till försäljning hos distributörer på den svenska marknaden. Genom att låta analysera innehållet i produkterna så kan vi göra en bedömning om växtskyddsmedlet överensstämmer med det produktgodkännande som vi beslutat om.

Växtskyddsmedel som inte uppfyller kraven i sitt produktgodkännande, eller som aldrig varit föremål för en utvärdering, betraktar vi som olagliga växtskyddsmedel. Dessa får inte finnas till försäljning eller användas eftersom användning av olagliga växtskyddsmedel kan innebära risker för människors och djurs hälsa samt miljö.

Under 2021 har vi kontrollerat totalt 19 växtskyddsmedel. Kontrollen har utförts enligt Kemikalieinspektionens kontrollprogram för analyser av växtskyddsmedel. I kontrollen ingick ett riskbaserat urval av växtskyddsmedel som samlades in hos olika svenska distributörer. Resultaten från kontrollen visar att alla de 19 analyserade växtskyddsmedlen överensstämmer med villkoren i produktgodkännandet. Vi har inte hittat någon förekomst av olagliga växtskyddsmedel. Samtliga analyserade produkter innehöll den angivna mängden verksamt ämne och vi fann heller inga brister i märkningen. Vi har heller inte funnit indikationer på att någon produkt skulle vara förfalskad.

Förekomst av olagliga växtskyddsmedel, såsom förfalskade produkter, är ett märkbart problem inom EU och internationellt. Vi arbetar därför i samverkan med andra länder, inom EU och EES för att utbyta erfarenhet och utveckla strategier för att förhindra förekomst av olagliga växtskyddsmedel. Samarbete mellan länder är en viktig och avgörande del i de insatser som görs för att förhindra handel med olagliga växtskyddsmedel.

Summary

The Swedish Chemicals Agency is the authority responsible for controlling that companies that manufacture or import plant protection products (PPPs) into Sweden comply with current legislation. A requirement in the legislation is that PPPs must be product approved to be sold and used. The Swedish Chemicals Agency is the authority responsible for deciding on product approval.

In our control, we yearly collect a selection of PPPs that are for sale at distributors on the Swedish market. By having the content of the products analysed, we can assess whether the PPP complies with the product approval that we decided on. We consider PPPs that do not meet the requirements of their product approval, or that have never been the subject of an evaluation, to be illegal PPPs. These are not allowed to be for sale or used as the use of illegal PPPs may pose risks to human and animal health and the environment.

In 2021, we have controlled a total of 19 PPPs. The control has been carried out in accordance with the Swedish Chemicals Agency's control program for analyses of PPPs. The control included a risk-based selection of PPPs that were collected from various Swedish distributors. The results from the control show that all 19 PPPs analysed comply with the conditions of the product approval. We have not found any illegal PPPs and the requirement for product approval was complied with by the companies that were included in the control in 2021.

The presence of illegal PPPs, such as counterfeit products, is a significant problem in the EU and internationally. We therefore work in collaboration with other countries, within the EU and the EEA, to exchange experience and develop strategies to prevent the occurrence of illegal PPPs. Cooperation between countries is an important and crucial part of the efforts made to prevent trade in illegal PPPs.

1. Bakgrund

Växtskyddsmedel är några av de mest reglerade kemiska och biologiska produkterna. Den mest grundläggande regeln är att de växtskyddsmedel som säljs och används måste vara produktgodkända. Produktgodkännandet innebär att produkterna har utvärderats och bedömts acceptabla ur miljö och hälsosynpunkt.

Växtskyddsmedel används inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsbruk i syfte att skydda växter och växtprodukter mot skadedjur, svampangrepp eller konkurrerande växter. I Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG (växtskyddsmedelförordningen) finns bestämmelser om att växtskyddsmedel ska vara godkända innan de får släppas ut på marknaden och användas.

Kemikalieinspektionen är den myndighet som godkänner växtskyddsmedel som säljs i Sverige. Alla godkända växtskyddsmedel finns att hitta i Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelregister. I godkännandeprocessen utvärderar vi hälso- och miljörisker och utifrån dessa sätts användningsvillkor, vilka är en del av produktgodkännandet. Användningsvillkor är krav som behövs för att växtskyddsmedel ska hanteras och användas på ett korrekt sätt som inte innebär risker.

Kemikalieinspektionen är ansvarig för att kontrollera att företag som tillverkar eller för in växtskyddsmedel till Sverige följer gällande lagstiftning. När vi kontrollerar växtskyddsmedel kan vi hitta brister i företagets regelefterlevnad. Då kan vi använda oss av Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel (kontrollförordningen). I artikel 4 i kontrollförordningen finns bestämmelser om att behöriga myndigheter, det vill säga de centrala myndigheterna som ansvarar för organisationen av offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för växtskyddsmedelförordningen ska kontrollera företag som säljer växtskyddsmedel. I kontrollförordningen finns bestämmelser om åtgärder vid bristande efterlevnad hos företagen exempelvis beslut om att dra tillbaka växtskyddsmedel från marknaden som genom avvikelser innebär en risk. I kontrollen ska ingå analys av innehållet i växtskyddsmedlen. Innehållet ska överensstämma med villkoren i det produktgodkännande som beslutats av Kemikalieinspektionen. Alla växtskyddsmedel har ett eller flera så kallade verksamma ämnen. Det verksamma ämnet är det ämne som ger växtskyddsmedlet dess effekt. Analyserna, som genomförs av ett laboratorium, ska ge svar på om

växtskyddsmedel innehåller rätt verksamma ämnen och om de finns i de rätta koncentrationerna. Om en produkt avviker från villkoren i produktgodkännandet kan detta bero på att företaget som är innehavare av godkännandet inte lever upp till de krav som ställs i produktgodkännandet och därmed anses produkten vara undermålig. Växtskyddsmedlet är då olagligt och får inte säljas eller användas eftersom det kan innebära risker.

1.1 Olagliga växtskyddsmedel

Det finns flera olika typer av olagliga växtskyddsmedel, se nedan. Vi använder oss i den här rapporten av begreppet olagliga växtskyddsmedel, en definition som harmoniserar med OECD:s beskrivning av olagliga bekämpningsmedel¹.

Olagliga växtskyddsmedel kan delas in i följande kategorier:

- Förfalskade och falska växtskyddsmedel - växtskyddsmedel som är kopior av godkända produkter (originalprodukter). De förfalskade produkterna kan vara svåra att skilja från de godkända produkterna då de utseendemässigt i hög grad liknar de autentiska produkterna. Falska växtskyddsmedel är lättare att identifiera på grund av att de håller dålig kvalitet både vad gäller produkt och förpackning.
- Daterade växtskyddsmedel - växtskyddsmedel vars godkännande har löpt ut eller som inte längre fungerar som tänkt. Det kan handla om nedbrytning eller andra försämringar av medlet eller dess förpackningen och etikett. Ett tidigare godkänt växtskyddsmedel kan ha dragits tillbaka på grund av att det orsakar skadliga hälso- eller miljöeffekter - eller genom reviderade rekommendationer för användningen.
- Ej godkända växtskyddsmedel: växtskyddsmedel som saknar godkännande i det land de släpps ut på marknaden – omfattar exempelvis produkter som marknadsförs som växtskyddsmedel utan att de har ett produktgodkännande eller produkter som är godkända i andra EU-länder men som saknar godkännande i Sverige.

Att använda olagliga växtskyddsmedel kan innebära risker för människor, djur och miljö. Användning av olagliga växtskyddsmedel kan också orsaka stora ekonomiska förluster inom jordbruket då stora arealer med grödor kan förstöras.

I en rapport från OECD, *COM/TAD/ENV/JWPTE (2020)8/FINAL, 20 MAY 2020*, konstaterar man att tillväxten av internationell handel med olagliga växtskyddsmedel utgör ett betydande hot till jordbruk, miljö, människors hälsa och

¹ Definition enligt OECD COM/TAD/ENV/JWPTE (2020)8/FINAL: 19.

ekonomi. Europol rapporterar årligen om kontrollinsatser inom EU som visar på förekomst av handel med olagliga växtskyddsmedel².

1.2 Kontrollprogrammet för växtskyddsmedel

Kemikalieinspektionen är den myndighet som är ansvarig för att kontrollera primärleverantörer av växtskyddsmedel, det vill säga de företag som tillverkar eller tar in växtskyddsmedel till Sverige. Vi har tagit fram ett kontrollprogram som vi arbetar enligt i vår kontroll. Där finns strategier för hur vi gör ett riskbaserat urval av produkter för kontroll, metodik för hur prover samlas in och kommunikation med företagen, samt riktlinjer för åtgärder. I kontrollprogrammet finns också beskrivet hur man kan använda sig av förpackningarnas märkning för att kontrollera förekomst av olagliga växtskyddsmedel. I Kommissionens förordning (EU) nr 547/2011 om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 vad gäller märkningskrav för växtskyddsmedel (märkningsförordningen) finns krav på vilken information som ska finnas på förpackningens etikett. Felaktigheter i märkningen kan innebära att växtskyddsmedlet kan vara en kopia av en originalprodukt. Kontrollprogrammet har tagits fram med stöd av ett vägledningsdokument, "Reference document illustrating best practices on analytical strategies and interpretation of results for the formulation analysis of plant protection products obtained during official market control." Vägledningsdokumentet har utarbetats i EU-kommissionens arbetsgrupper och beskriver strategier och tolkning av resultat från analyser av växtskyddsmedel. Kontrollprogrammet är också baserat på dokumentet "Draft Reference document to provide guidance to Member States on the 2018 EU sampling program for plant protection product formulation analysis" som beskriver urvalsprogram för analyser av växtskyddsmedel.

1.2.1 Samarbete

I vårt arbete samverkar vi med andra nordiska myndigheter och laboratorier. Vår gemensamma målsättning är att utveckla en strategi för kontroll av företag som säljer växtskyddsmedel med fokus på analyser. Genom samarbetet delar vi erfarenheter och diskuterar analysresultat. Vi har även ett pilotprojekt med ett gemensamt urval av växtskyddsmedel som finns till försäljning i alla de nordiska länderna och dessa produkter analyseras enligt en treårsplan. Denna arbetsform kommer att utvärderas efter genomgången treårsperiod.

Utöver det nordiska samarbetet deltar vi i OECD:s nätverk - Network on Illegal Pesticides. Inom nätverket använder man bland annat ett system för att snabbt

² <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/pesticides-worth-to-%E2%82%AC-80-million-in-criminal-profits-seized-during-operation-silver-axe-vi>, 2022-03-09.

sprida information om olagliga växtskyddsmedel. Det kallas Rapid Alert System (RAS) och finns tillgängligt för kontrollmyndigheter. Snabb spridning av information mellan myndigheter är en framgångsfaktor för att förhindra spridningen av olagliga växtskyddsmedel. Det finns även andra kanaler för att kommunicera om olagliga växtskyddsmedel, exempelvis via kontrollen i livsmedelskedjan där behöriga myndigheter använder ett system som heter Administrative Assistance and Cooperation Food Fraud (AAC-FF).

Sedan flera år tillbaka arbetar Europol, med stöd av europeiska byrån för bedrägeribekämpning - European Anti-Fraud Office (OLAF), och samtliga EU:s medlemsländer för att motverka handel av olagliga växtskyddsmedel. Europol har tagit initiativ till ett årligt återkommande projekt - operation SILVER AXE - ett projekt där EU:s medlemsländer samverkar med Europol för att motverka handeln med olagliga växtskyddsmedel. I projektet medverkar på nationell nivå olika kontrollmyndigheter tillsammans med polis och tull. Samarbetet leder till en mer effektiv kontroll och är en grundförutsättning för att bekämpa handeln av olagliga växtskyddsmedel. Vi deltar vid möten som anordnas men vi har inte deltagit aktivt i de årliga operationerna sedan 2017.

2. Så genomförs kontrollen

I det här kapitlet beskrivs hur Kemikalieinspektionens kontroll av växtskyddsmedel utförs. Med stöd av vårt kontrollprogram för analyser av växtskyddsmedel väljer vi ut växtskyddsmedel som kontrolleras genom kemisk analys på ett externt ackrediterat laboratorium.

Vid analysen kontrolleras att växtskyddsmedlen innehåller de verksamma ämnen som angivits på förpackningen och en kvantitativ test utförs för att kontrollera att halten verksamt ämne stämde överens med produktgodkännandet. Utöver detta utförs även kontroller av vissa kemiska och fysikaliska egenskaper såsom pH och densitet.

2.1 Urval

Urval av växtskyddsmedel görs alltid enligt ett riskbaserat system utifrån selektion av bland annat kriterier som finns beskrivna i Kemikalieinspektionens kontrollprogram för växtskyddsmedel.

Kriterier:

1. Volym - produkter med hög omsättning
2. Risk - exempelvis produkter som i tidigare analyser uppvisat brister eller produkter som innehåller verksamma ämnen med relevanta föroreningar (Relevanta föroreningar är ämnen med toxikologiska eller/och ekotoxikologiska egenskaper som kan påverka människors eller djurs hälsa och/eller miljö negativt).
3. Slumpmässigt valda produkter
4. Högt eller lågt pris

Kemikalieinspektionen gör statistik över mängden verksamma ämnen i bekämpningsmedel som säljs i Sverige varje år. Den inhämtas från de företag som är innehavare av godkännanden för bekämpningsmedel och presenteras varje år på kemikalieinspektionens webbplats³. I statistiken hittar vi produkter med hög omsättning. Volymen är en viktig urvalsfaktor eftersom dessa produkter når många användare. Om dessa produkter innehåller brister är det många användare som påverkas.

³ <https://www.kemi.se/kemikaliestatistik/statistik-om-bekampningsmedel> – kemi.se

Vissa produkter väljs ut för att de innehåller ett särskilt farligt ämne. Produkter och företag där vi tidigare hittat brister inkluderades i urvalet. Vissa produkter väljs ut slumpmässigt, detta för att alla produkter ska kunna bli föremål för kontroll.

Dyra växtskyddsmedel eller produkter med lågt pris är kan leda till stora inkomster för aktörer som arbetar med olaglig handel av växtskyddsmedel. Under 2021 fokuserade vi på relativt kostsamma växtskyddsmedel.

Vid urval av växtskyddsmedel tar vi hänsyn till om medlet används för yrkesmässig eller privat användning. Exempelvis är växtskyddsmedel som används inom foder- och livsmedelsprodukten mer prioriterat än de växtskyddsmedel som används privat. Den bedömningen görs utifrån ett riskperspektiv.

2.2 Insamling av prover

De växtskyddsmedel (prover) som vi valde ut för kontroll samlades in från distributörer och skickas till ett ackrediterat laboratorium för analys.

Vid insamlingen dokumenteras tillverkningsdatum, satsnummer, namn och registreringsnummer. Produkterna dokumenteras även genom fotografering. Dessa uppgifter sammanställs i den rapport som laboratoriet skickar till Kemikalieinspektionen efter genomfört uppdrag.

2.3 Analyser – tolkning av resultat

Vid analyserna används antingen laboratoriets egna generella analysmetoder eller så används specifika analysmetoder hämtade från de företag som innehar godkännandet för produkten. Kemikalieinspektionen har rätt att begära in analysmetoden från innehavare av växtskyddsmedel. Detta enligt förordning (EU) nr 284/2013 om uppgiftskrav för växtskyddsmedel. Registreringsinnehavarens metod är specifik för produkten.

Laboratoriets egna metoder är mer generella och tar bland annat inte hänsyn till övriga komponenter i produkterna. De har ett bredare användningsområde och är därför förenade med större osäkerhet i mätresultaten. De generella metoderna är kostnadseffektiva och i de flesta fall är de tillräckligt bra. I de fall laboratoriet fann avvikelser i resultaten användes både laboratoriets egen metod och innehavarens analysmetod i syfte att få säkra resultat.

Följande parametrar analyseras:

- Verksamt ämne
- Halt av det verksamma ämnet
- Kemiska och fysikaliska egenskaper såsom pH, densitet och utseende
- Relevanta föroreningar (aktuellt för vissa verksamma ämnen) – denna parameter ingår inte i alla analyser.

Analysresultaten bedöms utifrån kriterier som beskrivs i FAO:s och WHO:s instruktion för växtskyddsmedel ”Manual on development and use of FAO and WHO specifications for pesticides” och ett referensdokument ” Reference document illustrating best practices on analytical strategies and interpretation of results for the formulation analysis of plant protection products obtained during official market control” som vägleder med strategier för hur analysresultaten kan tolkas. Dokumentet har antagits av EU-kommissionen.

Laboratoriet sammanställer resultaten av analyserna för varje produkt i en rapport. Resultaten från analyserna jämförs sedan med villkoren i produktgodkännandet samt med information om växtskyddsmedlens fysikaliska och kemiska egenskaper som finns i den dokumentation som ligger till grund för godkännandet.

De analyserade växtskyddsmedel som kontrollerades 2021 listas i bilagan till den här rapporten.

2.3.1 Toleransintervall

Riskerna med en produkt har utvärderats i godkännandeprocessen med avseende på en specifik halt av det verksamma ämnet. Även produktens effektivitet är säkerställd utifrån halten verksamt ämne. För att garantera att produkten är effektiv och inte utgör någon risk för människors och djurs hälsa eller miljön så bör halten verksamt ämne inte avvika nämnvärt från det som anges i produktgodkännandet.

Vid analys av växtskyddsmedel ska man utvärdera halten verksamt ämne i växtskyddsmedlet och dess stabilitet vid lagring. Vanligen förekommer en viss nedbrytning av det verksamma ämnet under lagring. Hur stor avvikelser får vara beror på vilken halt det verksamma ämnet har i produkten.

Om analysen visar att halten verksamt ämne avviker mer än vad som tolereras är produkten undermålig eftersom den inte uppfyller villkoret som är kopplat till produktgodkännandet. Toleransintervallet beskriver alltså hur mycket halten får avvika från produktgodkännandet. Under hela hållbarhetstiden får avvikelser inte överstiga de värden som anges i tabell 1. Detta enligt förordning (EU) nr 546/2011 om genomförande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 vad gäller enhetliga principer för utvärdering och godkännande av växtskyddsmedel, Del 1 B 2.7.1-2a.

Tabell 1 Toleransintervall - Tolererad avvikelse från angiven halt verksamt ämne i en produkt under produktens hela hållbarhetstid.

Angiven halt i g/kg eller g/l vid 20 °C	Tolererad avvikelse
Upp till 25	± 15 % för homogena beredningar ± 25 % för icke-homogena beredningar
Över 25 men högst 100	± 10 %
Över 100 men högst 250	± 6 %
Över 250 men högst 500	± 5 %
Över 500	± 15 g/kg eller ± 25 g/l

Toleransintervallen tar hänsyn till tillverkning, provtagning och analytiska variationer. Vi har avtalat med laboratoriet att mätosäkerheten i analysen inte får överstiga toleransintervallet. Därför kan vi använda toleransintervallen som ett gränsvärde för att bestämma om ett växtskyddsmedel uppfyller sitt produktgodkännande eller inte.

Om analysen visar att växtskyddsmedlets innehåll skiljer sig med mer än toleransintervallet mot vad som anges på förpackningen och i produktgodkännandet så betraktas produkten som undermålig.

2.4 Märkning

Kontroll av märkning görs i syfte att granska regler om märkning. Framför allt kontrolleras märkningskrav utifrån växtskyddsmedelsförordningen och märkningsförordningen. Förpackningarnas märkning kan även användas för att få en indikation om att ett växtskyddsmedel kan vara förfalskat.

2.5 Kommunikation med företagen

För de växtskyddsmedel där analysresultaten inte visar någon brist meddelar vi innehavaren av produktgodkännandet, och distributören där växtskyddsmedlet har samlats in, om resultaten och avslutar ärendet.

Vid funna brister för vi alltid en dialog med innehavarna av produktgodkännandet, bland annat för att se om det finns en misstanke från deras sida om att det kan röra sig om en förfalskad produkt. Företagen får alltid en möjlighet att kommentera resultaten och förklara bristerna.

Som mindre brister räknar vi bland annat skillnader i produktens pH-värde och utseende. Om halten verksamt ämne avviker med mer än toleransintervallet anses detta som en större brist.

2.5.1 Kemikalieinspektionens åtgärder när brister upptäcks

Vilka åtgärder som vidtas gällande olika brister som hittas i kontrollen bedöms från fall till fall. Det finns dock några huvudsakliga riktlinjer gällande åtgärder mot företagen.

När vi bedömer att ett växtskyddsmedel är undermåligt kontrollerar vi att företagen rättar till bristerna. I de fall företaget inte självmant åtgärdar bristerna beslutar vi med stöd av artikel 138 i kontrollförordningen om administrativa åtgärder som kan användas vid överträdelse av regler såsom saluförbud och tillbakadragande av växtskyddsmedel från marknaden. Om produkten vid upprepade tillfällen visar brister kan vi lägga ett mer generellt saluförbud och få produkten omprövad enligt artikel 44 i växtskyddsmedelsförordningen. En omprövning kan leda till att produkten får nya villkor eller att godkännandet återkallas. Den kan också leda till att ingen förändring görs.

Om vi misstänker att ett brott begåtts anmäler vi överträdelsen till åklagare för vidare utredning, vilket är en rättslig åtgärd.

De företag vars växtskyddsmedel visar brister blir föremål för ökad kontroll. Detta enligt artikel 137 i kontrollförordningen.

Om produkter visar så allvarliga brister att de kan betraktas som undermåliga kan företaget bli skyldigt att ersätta de analyskostnader som tillsynsmyndigheten föranleder. Beslut om att företag ska ersätta kostnader fattas i enlighet med 8 kap. 2§ i förordning ((1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken.

3. Resultat från analyserna

Under 2021 analyserades totalt 19 växtskyddsmedel där analysresultaten för samtliga produkter överensstämde med villkoret om halt verksamt ämne i produktgodkännandet (se bilaga 1). I ett fall avvek pH från det som uppgavs i den dokumentation som ligger till grund för godkännandet. Efter kommunikation med innehavaren av produktgodkännandet visade det sig i detta fall att de mindre avvikelserna troligen berodde på svårighet med avläsningen av pH i aktuell formuleringstyp. Utifrån analysresultat och granskning av märkning kunde misstanke om förfalskade växtskyddsmedel uteslutas för de kontrollerade produkterna. Kemikalieinspektionen utförde varken administrativa eller rättsliga åtgärder inom kontrollprogrammet under 2021.

4. Diskussion

Användning av olagliga växtskyddsmedel kan innebära risker för människor, djur och miljö. Det är därför viktigt att de produkter som släpps ut på marknaden är godkända. Växtskyddsmedel kan vara mer eller mindre farliga och kan orsaka stor skada på människor och miljö om de inte har utvärderats, eller om de används på ett felaktigt sätt. Det kan även bidra till skadliga resthalter i livsmedel eller orsaka ekonomiska förluster i användarledet om produkten inte är effektiv eller helt enkelt förstör skörden.

Samtliga växtskyddsmedel som kontrollerades 2021 uppfyller kraven i sina produktgodkännanden. Vi kan därmed konstatera att regelefterlevnaden är hög hos företagen som ingick i kontrollen.

Resultat från Kemikalieinspektionens rapport från 2018–2020 om kontroll av växtskyddsmedel har också visat hög efterlevnad hos företagen och ingen förekomst av förfalskade växtskyddsmedel har identifierats.

Det kan finnas olika skäl till att Sverige inte ser samma problematik som flera andra EU-länder med handel av olagliga såsom förfalskade växtskyddsmedel. Sverige är i förhållande till andra europeiska länder en liten jordbruksnation. Det innebär att marknaden för växtskyddsmedel är förhållandevis liten. Skadetrycket är dessutom på grund av våra klimatförhållanden jämförelsevis litet. Kommande klimatförändringar kan dock medföra att användningen av växtskyddsmedel ökar i

Sverige. Med ett varmare klimat ökar problemen med skadegörare och ogräs. Här har storleken på den odlad arealen betydelse för spridningen av skadegörare och i sin tur behovet av växtskyddsmedel.

En annan förklaring till att vi inte ser någon förekomst av olagliga växtskyddsmedel kan vara att svenska distributörer som säljer växtskyddsmedel för yrkesmässig användning ofta har hög kunskap om produkterna genom de utbildningar som krävs enligt lagstiftningen vid försäljning och användning av växtskyddsmedel. I Sverige har det sedan lång tid tillbaka varit krav på att alla yrkesmässiga användare ska genomgå en utbildning innan de får använda växtskyddsmedel, det kan dock vara svårt för användaren att se om ett medel är olagligt exempelvis genom förfalskning då kopian oftast är mycket lik originalförpackningen. Dock kan en användare av växtskyddsmedel genom utbildningen få rätt kunskap för att välja seriösa distributörer.

Det finns också krav på att de som använder växtskyddsmedel ska inneha ett användningstillstånd, vilket utfärdas efter genomförd behörighetsutbildning. Krav om utbildning finns i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/128/EG av den 21 oktober 2009 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder för att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel och är inskrivet i svensk lag. De svenska reglerna finns beskrivna i 2 kapitlet, 11–12 §§ i förordning (2014:425) om bekämpningsmedel.

Tillsammans leder dessa regler till en säker och väl kontrollerad överlåtelse av växtskyddsmedel vilket minskar risken för att få in olagliga växtskyddsmedel på den svenska marknaden.

För att undvika handel med olagliga växtskyddsmedel behöver kontrollmyndigheterna inom och mellan länder samverka kring gemensamma strategier. Ett viktigt arbete för myndigheter i Sverige och andra länder är att informera distributörer och användare av växtskyddsmedel om vikten av att växtskyddsmedel ska vara godkända. För att bekämpa de nätverk som står bakom handeln med olagliga växtskyddsmedel bör alla länder inom och utanför EU samverka. Europol har tagit initiativ till operation SILVER AXE, ett projekt där EU:s medlemsländer samverkar med Europol för att motverka handeln med olagliga växtskyddsmedel. I projektet medverkar olika kontrollmyndigheter tillsammans med polis och tull. Samarbetet bidrar till en mer effektiv kontroll av växtskyddsmedel.

5. Slutsats

Utifrån resultaten i 2021 års kontroller ser vi ingen förekomst av olagliga växtskyddsmedel. Inte heller i tidigare kontroller kan vi konstatera någon större förekomst av olagliga växtskyddsmedel. Det faktum att vår kontroll främst har varit inriktad mot större distributörer har dock medfört att vi ännu inte kontrollerat andra distributionsvägar för införsel av olagliga växtskyddsmedel till Sverige.

Då förekomst av olagliga växtskyddsmedel är ett tydligt märkbart problem inom EU och internationellt fortsätter vi på Kemikalieinspektionen att arbeta förebyggande inom detta område. Det är viktigt att bevaka all import in till EU så att inga medlemsländer öppnar upp dörrarna för den här typen av handel. Området är så pass viktigt att det finns lagliga krav på att analyser ska genomföras och att ansvariga kontrollmyndigheter ska arbeta med bedrägerier, vilket är en form av olagliga växtskyddsmedel. Vi ser behov av att utveckla vårt arbete med Tullen och har också framtagna planer på ett arbete där vi mer konkret kan kontrollera import av växtskyddsmedel.

Vi arbetar kontinuerligt med att utveckla vår strategi i Kemikalieinspektionens kontrollprogram för växtskyddsmedel. Vi har särskilt mycket fokus på urval och insamling av produkter. Vi satsar också på att utveckla vårt samarbete med Sveriges kommuner med inriktning att hitta aktörer som säljer olagliga växtskyddsmedel. Kommunsinspektörer har exempelvis möjlighet att anonymt tipsa Kemikalieinspektionen via vår webbplats⁴ i de fall de misstänker handel av förfalskade växtskyddsmedel. Vi informerar även kommunerna via årliga webinarier om aktuella händelser inom detta område. Dessa webinarium genomförs i samverkan med Jordbruksverket som ansvarar för tillsynsvägledning när det gäller kontroll av användning av växtskyddsmedel.

6. Vad kan du som yrkesmässig användare göra?

- Som användare av växtskyddsmedel ska man i första hand köpa växtskyddsmedel från säkra distributörer, exempelvis företag som är väl kända på marknaden.
- Du ska vid varje inköp av växtskyddsmedel kontrollera att medlen är godkända av Kemikalieinspektionen och hur länge de får användas. Detta är rutiner som ska utföras av såväl distributörer som användare. Genom att söka i Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelsregister kan man enkelt

⁴ <https://www.kemi.se/tipsa-kemikalieinspektionen>

få information om växtskyddsmedlet är godkänt för att få säljas och/eller användas.

- För att inte orsaka risker för människor, djur eller miljö ska man som lantbrukare följa de användningsvillkor som är kopplade till medlet. Fråga gärna försäljaren om hur man på ett säkert sätt använder växtskyddsmedlet vid bekämpning, de är skyldiga att vid efterfrågan lämna denna information.

Ordlista

Ord	Beskrivning
Behörig myndighet	Centrala myndigheter i en medlemsstat inom EU som ansvarar för organisationen av offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i enlighet med kontrollförordningen.
Bekämpningsmedel	Bekämpningsmedel är kemiska eller biologiska produkter som är till för att förhindra att djur, växter eller mikroorganismer orsakar skada på egendom eller skadar människors eller djurs hälsa. De egenskaperna gör att bekämpningsmedel också kan orsaka skada på hälsan eller miljön. Därför är det viktigt att bekämpningsmedel är godkända och används på rätt sätt. Ett bekämpningsmedel kan vara antingen ett växtskyddsmedel eller en biocidprodukt beroende på vilket användningsområde det har. Växtskyddsmedel är bekämpningsmedel som används i huvudsak för att skydda växter och växtprodukter inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsbruk. Det kan vara mot svampangrepp, skadedjur eller konkurrerande växter. Biocidprodukter är alla de bekämpningsmedel som inte är växtskyddsmedel. Exempel på biocidprodukter är desinfektionsmedel, träskyddsmedel, myggmedel, råttgifter och båtbottnfärger.
PPP	Plant Protection Product (PPP) - växtskyddsmedel
Produktgodkännande	Innehavare av produktgodkännande definieras som varje fysisk eller juridisk person som innehar ett produktgodkännande av ett växtskyddsmedel.
Riskbaserat urval	Kontrollförordningen: Behöriga myndigheter bör regelbundet och med lämplig frekvens utföra riskbaserad offentlig kontroll, inom alla sektorer och av alla aktörer, all verksamhet och alla djur och varor som omfattas av unionslagstiftningen om den jordbruksbaserade livsmedelskedjan. De behöriga myndigheterna bör fastställa frekvensen för offentlig kontroll med hänsyn till behovet av att anpassa kontrollen till risken och den förväntade graden av efterlevnad i olika situationer, inbegripet eventuella överträdelser av unionslagstiftningen om den jordbruksbaserade livsmedelskedjan genom bedrägligt eller vilseledande agerande. Sannolikheten för bristande efterlevnad på alla de områden inom unionslagstiftningen om den jordbruksbaserade livsmedelskedjan som omfattas av denna förordning bör således beaktas vid anpassning av kontrollerna. I vissa fall, och inför utfärdandet av ett officiellt intyg eller en officiell attestering som är en förutsättning för att djur eller varor ska få släppas ut på marknaden eller förflyttas, krävs det dock enligt unionslagstiftningen om den jordbruksbaserade livsmedelskedjan att offentlig kontroll utförs oavsett risknivån eller sannolikheten för bristande efterlevnad.
Skyddsämnen	Ämnen eller preparat som tillsätts ett växtskyddsmedel för att eliminera eller minska växtskyddsmedlets fytotoxiska effekter på vissa växter.
Synergist	Ämnen eller preparat som kan ge verksamma ämnen i ett växtskyddsmedel ökad verkan, nedan kallade synergister.
Verksamt ämne	Ämnen, inklusive mikroorganismer, som har en allmän eller specifik verkan på skadegörare, växter, växtdelar eller växtprodukter.
Växtskyddsmedel	Produkter, i den form som de tillhandahålls användaren, som består av eller innehåller verksamma ämnen, skyddsämnen eller synergister och är avsedda för någon av följande användningar: a) Att skydda växter eller växtprodukter mot alla skadegörare och förhindra angrepp av sådana, såvida inte huvudsyftet med dessa produkter anses ha att göra med hygien snarare än skydd av växter eller växtprodukter. b) Att påverka växternas livsprocesser, t.ex. ämnen som påverkar deras växande på ett annat sätt än som näringsämne eller växtbiostimulant.

Ord	Beskrivning
Växtstimulant	<p>c) Att bevara växtprodukters hållbarhet, om dessa ämnen och produkter inte omfattas av särskilda gemenskapsbestämmelser om konserveringsmedel.</p> <p>d) Att förstöra oönskade växter eller växtdelar, utom alger såvida inte produkterna används i jord eller i vatten för att skydda växter.</p> <p>e) Att hålla tillbaka eller förhindra oönskad tillväxt av växter, utom alger såvida inte produkterna används i jord eller i vatten för att skydda växter.</p> <p>En produkt som stimulerar växtnäringsprocesser oberoende av produktens näringsinnehåll uteslutande i syfte att förbättra en eller flera av följande egenskaper hos växten eller växtens rotzon:</p> <p>a) Näringsutnyttjande.</p> <p>b) Tolerans mot abiotisk stress.</p> <p>c) Kvalitetsegenskaper.</p> <p>d) Tillgänglighet till näringsämnen i jorden eller rotzonen.</p>

Bilaga 1 – Växtskyddsmedel som analyserats 2021

Nr	Produktnamn	Reg. nr.	År för kontroll	Reg. innehavare	Resultat av analyserna
1	Mospilan SG	4739	2021	Nisso Chemical Europé GmbH	Inga avvikelser
2	Upstream	4897	2021	Nisso Chemical Europé GmbH	Inga avvikelser
3	Steward 30 WG	5429	2021	Cheminova A/S	Inga avvikelser
4	Avaunt	5433	2021	Cheminova A/S	Inga avvikelser
5	TEPPEKI	4966	2021	ISK Biosciences Europé N.V.	Inga avvikelser
6	Titus	5499	2021	DuPont Danmark ApS	Inga avvikelser
7	Talius	5498	2021	DuPont Danmark ApS	Inga avvikelser
8	Zorvec Enicade	5526	2021	DuPont Danmark ApS	Inga avvikelser
9	Proman	5348	2021	Belchim Crop Protection nv/sa	Inga avvikelser
10	Cerone	3571	2021	Bayer A/S	Inga avvikelser
11	Event Super	4222	2021	Bayer A/S	Inga avvikelser
12	Gratil 75 WG	4232	2021	Bayer A/S	Inga avvikelser
13	Sekator Plus OD	5564	2021	Bayer A/S	Inga avvikelser
14	Othello OD	5653	2021	Bayer A/S	Inga avvikelser
15	Atlantis OD	5641	2021	Bayer A/S	Inga avvikelser
16	Focus Ultra	5328	2021	BASF AB	Inga avvikelser
17	Cantus	4872	2021	BASF A/S	Inga avvikelser
18	Comet Pro	5163	2021	BASF A/S	Inga avvikelser
19	Flexity	4847	2021	BASF AB	Inga avvikelser

Kemikalieinspektionen

Box 2, 172 13 Sundbyberg
08-519 41 100

Besöks- och leveransadress

Vasagatan 12D, 172 67 Sundbyberg

kemi@kemi.se

www.kemikalieinspektionen.se

KEMI
Kemikalieinspektionen